

Streszczenie pracy doktorskiej „Rola demokracji bezpośredniej w ewolucji systemu politycznego Konfederacji Szwajcarskiej” autorstwa mgr. Krzysztofa Dudy, napisanej pod kierunkiem prof. UAM dr. hab. Tadeusza Wallasa (promotor pomocniczy: dr Marcin Łukaszewski) na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Tematyka rozprawy doktorskiej usytuowana została w obszarze badań nad demokracją bezpośrednią. Współcześnie jednym z niewielu państw, w którym instytucje takiej demokracji odgrywają istotną rolę jest Szwajcaria. Przedmiotem podjętych badań, których wynik został zaprezentowany w niniejszej rozprawie, są instytucje demokracji bezpośredniej i ich rola w szwajcarskim systemie politycznym. Jego ewolucja, spowodowana m.in. częstymi zmianami konstytucji, jest efektem decyzji podjętych w drodze referendum, a wypracowanych nierzadko w drodze inicjatyw ludowych.

Ze względu na tak dużą dynamikę procesów politycznych, analiza doświadczeń Konfederacji Szwajcarskiej w zakresie wykorzystania instrumentów demokracji bezpośredniej w procesach podejmowania decyzji państwowych wydaje się być przedsięwzięciem niezwykle interesującym i wartym naukowej eksploracji. Dodatkową motywacją do podjęcia badań nad powyższym tematem jest także fakt, iż rola demokracji bezpośredniej (której europejskim, a nawet światowym wzorcem jest właśnie Szwajcaria) doceniana zostaje przez coraz to większą liczbę państw, a helweckie rozwiązania postrzegane są jako modelowe.

Demokracja bezpośrednia jest immanentną cechą szwajcarskiego systemu politycznego. Udział obywateli w bezpośrednim decydowaniu obecny jest na wszystkich poziomach struktury administracyjnej – w gminach, kantonach i na poziomie federalnym. Na poziomie federalnym, który został poddany analizie w rozprawie, Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z 18 kwietnia 1999 r. ustanawia inicjatywę ludową oraz referendum, dzielone dodatkowo na dwa rodzaje: obligatoryjne i fakultatywne.

Zakres chronologiczny niniejszej pracy obejmuje lata 1848-2016. Zwrócono ponadto szczególną uwagę na cezury dodatkowe w postaci roku 1971, kiedy to przyznano prawa wyborcze kobietom na poziomie federalnym oraz roku 2000, a więc momentu wejścia w życie aktualnie obowiązującej Konstytucji Federalnej.

Praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, uwag końcowych i wniosków, bibliografii, spisu tabel i ilustracji i aneksów. Pierwszy rozdział traktuje o podstawach teoretycznych badań nad demokracją bezpośrednią. Przeanalizowano w nim kwestie dotyczące zarówno teorii demokracji, ze szczególnym uwzględnieniem jej bezpośredniej formy. W rozdziale drugim dokonano analizy systemu politycznego Szwajcarii, z uwzględnieniem wpływu poszczególnych organów na instytucje demokracji bezpośredniej. W rozdziale trzecim i czwartym analizie poddano odpowiednio inicjatywę ludową i referendum. Natomiast w rozdziale piątym zaprezentowano wyniki badań własnych nad instytucjami demokracji bezpośredniej w Szwajcarii przeprowadzonych przy pomocy ankiety.

Dla osiągnięcia zakładanych w pracy celów wykorzystane zostały metody badawcze charakterystyczne dla nauk o polityce, w szczególności metodę analizy systemowej średniego rzędu, instytucjonalno-prawną, metodę historyczną (genetyczną) oraz metody ilościowe. W badaniach posłużono się także technikami badawczymi, tj. analizą dokumentów, ankietą,

wywiadem i obserwacją uczestniczącą. Bazę źródłową stanowiły akty prawne i inne dokumenty, opracowania naukowe w językach polskim, niemieckim, angielskim, francuskim, a także teksty prasowe i źródła internetowe.

W toku dokonanych analiz autor wykazał, że system polityczny Szwajcarii, z obecnymi instytucjami demokracji bezpośredniej, funkcjonuje sprawnie, a rola demokracji bezpośredniej w systemie politycznym jest duża, jednak całościowo nie jest to system pozbawiony wad. W analizowanym okresie instytucje demokracji bezpośredniej ewoluowały, a obecnie również wskazywane są aspekty wymagające udoskonalenia. Najprawdopodobniej jednak Szwajcaria pozostanie jedynym państwem, w którym w tak szerokim zakresie wykorzystywana będzie demokracja bezpośrednia. Autor wskazuje także na czynniki, które umożliwiają odpowiedź na pytanie: czy obecnie funkcjonujący, hybrydowy system demokracji bezpośredniej z demokracją przedstawicielską, pozostanie niezmieniony, czy też ewoluować będzie musiał w nową formę, by nadążyć za tempem zmian zachodzących we współczesnej Europie i świecie?